



## CONVENȚIONAL ȘI NECONVENȚIONAL ÎN ACȚIUNILE MILITARE

## CONVENTIONAL AND UNCONVENTIONAL IN MILITARY ACTIONS

*General (r) prof. univ. dr. Teodor FRUNZETI\**

**Rezumat:** *Sfârșitul Războiului Rece și creșterea vitezei globalizării, precum și rapida dezvoltare a sistemelor de arme au adus o nouă fizionomie a acțiunilor militare, incluzând nu numai războiul convențional, ci și războiul neconvențional și acțiunile militare altele decât războiul. În acest sens, articolul răspunde întrebării: „Cât de reală este astăzi dihotomia între convențional și nonconvențional în acțiunile militare?”*

**Cuvinte-cheie:** *Războiul Rece; globalizarea; sisteme de arme; acțiuni militare; convențional; neconvențional.*

**Abstract:** *The end of the Cold War and the increasing tempo of the globalization as well as the rapid development of the weapon systems brought up a new physiognomy of the military actions, including not only the conventional warfare, but also the unconventional warfare and the military actions other than war. In this respect this article is going to answer to the question „How real is today the dichotomy between conventional and unconventional in military actions?”*

**Keywords:** *Cold War; globalization; weapon systems; military actions; conventional; unconventional.*

**S**fârșitul Războiului Rece, precum și accelerarea ritmului globalizării și dezvoltarea rapidă a mijloacelor de luptă au adus în discuție o nouă fizionomie a acțiunilor militare, care, pe lângă războiul convențional, includ acum și războiul neconvențional și acțiunile militare altele decât războiul. În acest context, articolul de față încearcă să răspundă la întrebarea: „Este dihotomia convențional/neconvențional reală în ceea ce privește acțiunile militare contemporane sau elementele corespunzătoare fiecărei dimensiuni se întrepătrund în realizarea cu succes a scopului final?”.

---

\* Președintele secției de științe militare a Academiei Oamenilor de Știință din România; profesor universitar la Universitatea Națională de Apărare „Carol I”.



## 1. Considerații preliminare

Sfârșitul Războiului Rece a declanșat o schimbare de paradigmă referitoare la ordinea mondială, nu doar sub aspectul mutației de la bipolaritate la multipolaritate, ci și în ceea ce privește multiplicarea și apariția unor noi fațete ale războiului. Acestea au fost și sunt prezente pe aproape toate continentele, fiind favorizate de factori, precum intoleranța etnică și religioasă, instabilitatea politică și economică sau schimbările ideologice ce au fost declanșate în noile democrații. Pe lângă schimbarea de paradigmă menționată, globalizarea s-a accentuat, iar efectele sale au căpătat atât conotații pozitive, cât și negative: stimularea creșterii economice și a deschiderii culturale a societăților, dar și destabilizarea țărilor, vulnerabilizarea lor la evoluțiile economice internaționale și alienarea unor culturi tradiționale. Se poate spune că unul dintre rezultatele globalizării a fost împărțirea lumii într-o parte democratică și stabilă și o parte instabilă, preponderentă, caracterizată de sărăcie, șomaj, dezechilibru al puterilor și extremism. Au luat naștere pericole importante la adresa securității internaționale, dar mai ales naționale: terorismul internațional, statele instabile, proliferarea armelor de distrugere în masă, tensiunile etnice, lupta pentru resurse, traficul de droguri și crima organizată etc.

Astfel, momentele ce au marcat lumea post-Război Rece au fost intervenția NATO în Balcani și atacurile teroriste asupra Statelor Unite ale Americii, din 11 septembrie 2001. În timp ce primul a declanșat procesul de transformare al NATO, cel de-al doilea moment a marcat o puternică schimbare a percepției asupra securității, introducând ca prim punct pe agendele de securitate naționale și internaționale problema terorismului transnațional. Evenimentele ce au urmat au arătat că strategia militară este și ea influențată de globalizare. Atacurile teroriste din SUA au demonstrat, pe de o parte, că teroriștii pot elabora o strategie globală, exploatând tehnologiile de comunicații, rețelele financiare și libertatea de mișcare a oamenilor, iar pe de altă parte, campania militară, ca răspuns la amenințarea teroristă, a fost considerată drept „primul război al secolului al XXI-lea”, după cum a afirmat fostul Președinte American, George W. Bush<sup>1</sup>. Așadar, se poate afirma că globalizarea a determinat producerea unor modificări semnificative în modalitățile de ducere a războiului. De altfel, încă din prima jumătate a secolului al XIX-lea, Carl von Clausewitz a constatat că fiecare epocă are propriul tip de război, propriile constrângeri și propriile percepții și, de aceea, pentru fiecare epocă ar trebui să fie dezvoltată o teorie a războiului specifică<sup>2</sup>. În consecință, evenimentele fiecărei epoci trebuie să fie analizate în lumina particularităților acesteia.

<sup>1</sup> Campbell M. Kurt, *Globalization's First War?*, în „The Washington Quarterly”, Winter 2002, pp. 7-14.

<sup>2</sup> Clausewitz von Carl, *On War*, Princeton University Press, Reprint Edition, New Jersey, 1989, p. 752, p. 593.



În toate aceste schimbări, a rămas ca o constantă celebra maximă a lui Cicero din discursul *Pro Milone* (*Pro Tito Annio Milone ad iudicem oratio*, 52 îHr) „*Inter arma enim silent leges*” (Pe timp de război, legile amuțesc), ce își păstrează validitatea atât în cazul acțiunilor militare convenționale, cât și în cazul celor neconvenționale.

## 2. Câteva delimitări conceptuale

A analiza aspectele convenționale și neconvenționale ale acțiunilor militare necesită, în primul rând, realizarea câtorva delimitări conceptuale, deoarece literatura de specialitate internațională înregistrează o largă varietate de formulări teoretice, în special în ceea ce privește noile tipuri de conflicte. Astfel, aducem în atenție concepte atât din literatura românească, cât și din cea americană sau chiar indiană (India este una dintre țările cu tradiție în strategia militară).

*Acțiunea militară* este considerată a fi orice acțiune executată cu mijloace militare, decisă de guvern, și a cărei conducere generală este asigurată de către șeful statului major general<sup>3</sup>. Ea constituie ansamblul coerent de activități organizate și desfășurate de către armată și/sau diferite structuri militare, pe timp de pace, criză și conflict, în vederea atingerii unor obiective strategice, operative și tactice. Acțiune militară este atât conflictul armat, cât și operațiile altele decât războiul și poate fi organizată și desfășurată atât la nivel strategic (când își propune scopuri similare ca nivel), cât și operativ și tactic (când obiectivele propuse au nivel operativ și, respectiv, tactic).<sup>4</sup>

În ceea ce privește *războiul convențional*, clasic, definițiile sunt aproape identice în toată lumea: tip de război în care nu se folosesc armele de nimicire în masă, ci numai mijloacele de luptă clasice; lupta se duce numai cu forțe armate regulate, deosebindu-se în acest fel de războaiele duse cu forțe armate neregulate (miliții, gherile, partizani etc.)<sup>5</sup>. De asemenea, lupta se duce între două sau mai multe state într-o confruntare deschisă, forțele fiecărei părți sunt bine definite, iar scopul general este de a slăbi sau a distruge forța militară a inamicului și capacitatea de a se angaja în războiul convențional. În literatura americană se menționează că, pentru a forța capitularea, una dintre părți poate recurge la tactici specifice războiului neconvențional<sup>6</sup>.

---

<sup>3</sup> *Glosar de termeni și expresii privind angajarea operațională a forțelor*, Editura AISM, București, 2002, p. 4; apud. Duțu Petre; Gheorghe Văduva, *Dinamica scopurilor în acțiunile militare*, Editura UNAp, București, 2004, p. 6.

<sup>4</sup> *Idem*, p. 7.

<sup>5</sup> *Război clasic (convențional)*, în „Dicționar de termeni militari”, Ministerul Apărării Naționale, f.a., <http://www.mapn.ro/smg/cdiu/DICTIONAR%20DE%20TERMENI%20MILITARI.doc>

<sup>6</sup> *Conventional warfare*, în „The Free Dictionary”, <http://encyclopedia.thefreedictionary.com/conventional+warfare>.



*Războiul neconvențional* mai este denumit în literatura militară românească și război special și reprezintă: forma de ducere a luptei politice cu mijloace nepolitice, dar și nonmilitare; transpunerea în practică, în mod planificat și coordonat, a măsurilor politice, economice, psihologice, propagandistice, militare etc. împotriva unui stat pentru destabilizarea sa, înlocuirea puterii politice și aducerea acestuia în stare de dependență și subordonare<sup>7</sup>. În literatura americană, conceptul de război neconvențional (*unconventional warfare*) cuprinde activitățile duse pentru a permite unei mișcări de rezistență sau insurgență să constrângă, să submineze sau să răstoarne un guvern sau o putere ocupantă prin operații purtate prin intermediul sau cu o forță ilegală, auxiliară sau de gherilă într-o zonă interzisă<sup>8</sup>. „Dicționarul de termeni militari și asociați” al Departamentului American pentru Apărare include și conceptul de *război neregulat* (*irregular warfare*), ca luptă violentă între actori statali și nonstatali pentru legitimitate și influență asupra unei populații relevante<sup>9</sup>. Războiul neregulat favorizează abordările indirecte și asimetrice prin aceea că poate angaja întregul spectru de capacități militare și de altă natură, cu scopul de a eroda puterea, influența și voința adversarului. Pentru toate aceste situații, India, prin doctrina referitoare la *războiul subconvențional*<sup>10</sup> (*sub-conventional warfare*), introduce acest termen generic ce include toate conflictele armate care sunt peste nivelul coexistenței pașnice a statelor, dar sub pragul războiului, inclusiv militantismul, insurgența, războiul de proximitate și terorismul angajate ca mijloace în mișcările de insurecție sau purtate independent<sup>11</sup>.

Neconvențional, special, neregulat, subconvențional sau chiar asimetric, acest tip de război diferă de cel convențional prin aceea că distincțiile între „în fața liniei frontului” și „în spatele liniei frontului”, între acțiunile strategice și cele tactice, precum și între combatanți și necombatanți devin ambigue.

În literatura americană și nu numai, distincția convențional/neconvențional pornește chiar de la nivelul principiilor războiului: de la nouă principii ale războiului convențional (obiectiv, ofensivă, masă, manevră, unitatea de comandă, economia de forțe, securitate, surpriză, simplitate) la 20 de principii politice și strategice, pe de o parte, și operaționale și tactice, pe de altă parte, ale războiului

<sup>7</sup> *Război special (neconvențional)*, în „Dicționar de termeni militari”, Ministerul Apărării Naționale, f.a., <http://www.mapn.ro/smg/cdiu/Dictionary%20DE%20TERMENI%20MILITARI.doc>

<sup>8</sup> *Unconventional warfare*, în „Joint Publication 1-02. Department of Defense Dictionary of Military and Associated Terms”, 8 November 2010 (as amended through 15 August 2012), p. 323.

<sup>9</sup> *Irregular warfare*, în „Joint Publication 1-02. Department of Defense Dictionary of Military and Associated Terms”, 8 November 2010 (as amended through 15 August 2012), p. 161.

<sup>10</sup> Armata Indiană este prima în lume care a adoptat, în anul 2007, *Doctrina războiului subconvențional* ce stabilește principalele linii și strategii pentru purtarea operațiilor de contrainsurgență în zonele urbane și rurale, apud <http://www.india-defence.com/reports/2803>, 2007.

<sup>11</sup> Dixit K. C., *Sub-Conventional Warfare Requirements, Impact and Way Ahead*, în „Journal of Defence Studies” Vol. 4, nr. 1, 2010, pp. 120-134, p. 121.



neconvențional<sup>12</sup>. Cele 20 de noi principii propuse se suprapun pe cele patru niveluri menționate în figura nr. 1:

Niveluri		Principii ale războiului neconvențional		
Politic și strategic		Legitimitate	Respectarea legii, evitarea violenței organizate; luarea în considerare a voinței poporului.	
		Cunoaștere	Cunoașterea naturii conflictului; cunoașterea inamicului și a culturii, credințelor, atitudinilor acestuia; cunoașterea terenului.	
		Psihologie	Folosirea propagandei fie pentru a mobiliza inamicul și a-i câștiga sprijinul, fie pentru a-l demoraliza și a-i distruge voința de a lupta.	
		Mobilizare	Operații psihologice îndreptate către câștigarea inimii și minții populației indigene.	
		Obiectiv	Direcționarea fiecărei operații militare către un obiectiv clar definit, decisiv și tangibil.	
	Operațional și tactic		Perseverență	Evaluarea riscului și adoptarea unei atitudini realiste vis-à-vis de succes; urmărirea scopurilor cu răbdare și sârguință; evitarea ambiției excesive în detrimentul securității.
			Unitate de efort	Coordonarea relațiilor civil-militare și integrarea tuturor instrumentelor puterii naționale.
			Securitate și inducere în eroare	Niciodată nu trebuie să i se permită inamicului să capete un avantaj neașteptat. Determinarea inamicului să-și aloce resursele împotriva unor unități și poziții false, în timp ce intențiile și locațiile reale sunt secrete.
			Economia de forțe	Alocarea unui minim de putere de luptă esențial pentru eforturile secundare.
			Inițiativă	Exploatarea oportunității pentru câștigarea unui avantaj.
		Imprevizibilitate	Evitarea consecvenței în activitate ce ar permite inamicului să prezică acțiunile viitoare.	
		Ofensivă	Profită, reține și exploatează inițiativa.	
		Flexibilitate	Redirecționarea activității astfel încât să răspundă noilor situații și misiuni.	
		Adaptabilitate	Necesitatea capacității de a fi eficace în orice mediu și orice condiții.	
		Mobilitate	Unități mici și echipate ușor astfel încât să fie capabile de reacție rapidă.	
		Manevră	Plasarea inamicului într-o postură dezavantajoasă prin aplicarea flexibilă a manevrei.	

<sup>12</sup> ELEK, Deborah E., *Unconventional Warfare and the Principles of War*, în „Small Wars Journal”, Small Wars Foundation, <http://smallwarsjournal.com/documents/elek.pdf>.



Niveluri		Principii ale războiului neconvențional	
		Concentrare și dispersie	Concentrarea forțelor într-un moment și loc împotriva unei vulnerabilități critice a inamicului, cu scopul obținerii rezultatelor decisive. Plasarea forțelor astfel încât să fie evitată predictibilitatea, dar păstrarea capacității de a reacționa la atacurile inamicului.
		Surpriză	Lovirea inamicului la un moment, într-un loc și într-un mod care să îl surprindă.
		Simplitate	Pregătirea unor planuri și ordine concise și clare.
		Viteză	Stabilirea unui tempo operațional înalt care să forțeze inamicul într-un mod proactiv.

Figura nr. 1: Cele 20 de principii ale războiului neconvențional<sup>13</sup>

Se observă că aceste principii sunt derivate din cele ale războiului de gherilă și încearcă să surprindă complexitatea războiului neconvențional, ce nu numai că nu are o definiție clară care întrunește consensul experților în strategie militară, dar nici nu face obiectul unor politici și doctrine coerente, exceptând câteva cazuri. Dificultatea de a formula atât definiția, cât și elementele de politici necesare derivă din faptul că fiecare conflict neconvențional are propriile sale particularități ce pot fi identificate în cauze, actori, mediu și scop, ceea ce reduce considerabil utilitatea lecțiilor învățate.

De altfel, nici globalizarea, ca fenomen în afara căruia nu poate fi realizat niciun demers științific, nu ușurează analiza dimensiunii neconvenționale a acțiunilor militare, deoarece impactul acesteia asupra strategiei militare este complex și neprevăzut. În prezent, strategia militară se bazează pe tehnologiile de ultimă generație, iar unul dintre principiile sale de bază este minimizarea numărului de victime și îmbunătățirea eficienței acțiunilor militare. Sunt aduse astfel în discuție concepte precum *apărare inteligentă*, *abordarea cuprinzătoare*, *războiul bazat pe rețea*, *abordarea bazată pe efecte*, *războiul de generația a IV-a și a V-a*, *războiul îndelungat*, *războiul hibrid*, *războiul în mijlocul populației* etc.<sup>14</sup>.

### 3. Convențional/neconvențional în război și acțiuni militare altele decât războiul

Dezbaterea asupra dihotomiei convențional/neconvențional în acțiunea militară trebuie să ia în considerare categoriile principale de astfel de acțiuni: pe de

<sup>13</sup> *Idem*, p. 73.

<sup>14</sup> Pentru mai multe detalii, a se vedea FRUNZETI, Teodor, *Arta militară contemporană*, în „Revista de științe militare”, nr. 1(18), An X, 2010, Editată de Secția de Științe Militare a Academiei Oamenilor de Știință din România, București, pp. 40-57; FRUNZETI, Teodor, *Abordarea cuprinzătoare în gestionarea crizelor*, în „Impact Strategie”, nr. 3(44)/2012, Editura Universității Naționale de Apărare „Carol I”, București, pp. 6-17; FRUNZETI, Teodor și Marius HANGANU, *Noile paradigme ale luptei armate și influența lor asupra pregătirii forțelor militare*, în „Impact Strategie”, nr. 4(41)/2011, Editura Universității Naționale de Apărare „Carol I”, București, pp. 7-17.



o parte, războiul cu diversele sale forme (război convențional, război nuclear, război de gherilă, război civil, război bazat pe rețea, război terorist, război împotriva terorismului, război informațional, război hibrid, război în mijlocul populației etc.), iar pe de altă parte, acțiunile militare altele decât războiul (operații militare postconflict, operații militare de stabilizare, de impunere/menținere/susținere a păcii, operații psihologice, operații/acțiuni umanitare etc.). Chiar dacă sintagma „acțiuni militare altele decât războiul” este din ce în ce mai puțin folosită în ultimii ani, fiind înlocuită de operațiile de pace și alte concepte relaționate, o vom readuce în discuție cu scopul de a sublinia aspectele convenționale și neconvenționale ale acțiunii militare.

În cele ce urmează ne vom opri asupra acestor principale două categorii de acțiuni militare și voi încerca să identific elementele dihotomiei mai sus menționate prin comparație cu definiția războiului convențional și principiile fundamentale ale dreptului internațional umanitar.

Dreptul internațional umanitar convențional este structurat pe trei principii fundamentale cu privire la mijloacele și metodele de luptă:

1. Părțile într-un conflict armat nu au drept nelimitat în ceea ce privește alegerea mijloacelor și metodelor de război.

2. În utilizarea acestor mijloace și metode trebuie să se facă întotdeauna o distincție netă între obiectivele militare, pe de o parte, și populația civilă și bunurile cu caracter civil, pe de altă parte, astfel încât atacurile să nu fie îndreptate decât împotriva primelor.

3. Să se limiteze, pe cât posibil, suferințele pe care le-ar putea îndura combatanții și proporțiile distrugerilor.<sup>15</sup>

Aplicarea acestor principii presupune interzicerea mijloacelor și metodelor de luptă care: produc rău superfluu (efecte care agravează inutil suferințele persoanelor scoase din luptă, precum răniții, bolnavii, naufragiații); au efecte ce nu fac distincție între obiectivele militare, pe de o parte, și populația civilă și bunurile cu caracter civil, pe de altă parte (arme oarbe, chimice, bacteriologice și armele nucleare și termonucleare); și au efecte extinse, grave și durabile asupra mediului natural (arme bacteriologice, arme chimice, arme nucleare, tehnicile de modificare a mediului)<sup>16</sup>.

Astfel, războiul convențional ar trebui să respecte aceste principii și reguli, însă realitatea este mult mai complexă, granița dintre convențional și neconvențional fiind deosebit de subțire.

---

<sup>15</sup> Dragoman Ion, *Regimul juridic al mijloacelor și metodelor război interzise*, Documentare/studii Centrul de Drept Internațional Umanitar, <http://www.mapn.ro/smg/cdiu/prof.%20dragoman.doc>.

<sup>16</sup> *Ibidem*.



Din această coexistență a dimensiunii convenționale și a celei neconvenționale, corelată cu evoluția umanității sub toate aspectele sale, fizionomia acțiunilor militare se modifică în permanență. Dacă până nu de mult (secolul al XX-lea) se dezbătea preponderent doar despre războiul convențional și cel nuclear, ultimele decenii au adus în prim-plan o multitudine de concepte precum cele menționate anterior.

*Războiul nuclear* este considerat a fi ilustrarea „clasică” a acțiunilor militare neconvenționale. Acesta presupune folosirea armamentului nuclear care, în comparație cu cel convențional, este mai distructiv atât ca scară, cât și ca amploare a distrugerilor. Un asemenea război este considerat a avea risc existențial pentru civilizație, în special cel la scară largă care constă în folosirea armamentului nuclear împotriva unei țări (pe lângă țintele militare, sunt vizate și cele economice și civile). De asemenea, este menționat și războiul nuclear limitat care se referă la folosirea armamentului nuclear la scară redusă între doi sau mai mulți beligeranți ce vizează în special țintele militare, ca preludiu la o invazie a forțelor convenționale sau ca măsură de prevenire a unui potențial atac.

*Războiul de gherilă* este o formă de război neregulat ce urmărește impunerea voinței proprii asupra adversarului, determinându-l să renunțe la planurile sale prin uzarea forțelor, acțiuni militare asimetrice și atipice, deosebit de violente. Sunt implicate mici grupuri de combatanți, inclusiv civili înarmați ce folosesc tactici militare, precum ambuscadele, sabotajele și raidurile, și posedă o mobilitate deosebită de a hărțui o armată tradițională mai numeroasă și mai puțin mobilă sau de a lovi o țintă vulnerabilă, având capacitatea de retragere imediată. Așadar, războiul de gherilă îmbină armamentul și tacticile convenționale cu cele neconvenționale.

*Războiul civil* urmărește impunerea voinței unei părți asupra altei părți, în termeni de preluarea controlului asupra unei țări sau regiuni, câștigarea independenței unei regiuni, schimbarea politicii guvernamentale și chiar cucerirea puterii politice prin folosirea forței militare. Războiul civil este un conflict de intensitate ridicată, deoarece implică adesea forțe armate regulate numeroase, organizate și susținute, iar numărul victimelor rezultate este mare și consumul de resurse ridicat. În ceea ce privește dihotomia convențional/neconvențional, în războiul civil predomină una sau alta dintre dimensiuni în funcție de modalitatea de ducere a luptei: convențional, când există linii de front clare și armate regulate; neconvențional, atunci când fie una dintre părți, fie amândouă au caracteristici neregulate, iar liniile de front nu sunt clare.

*Războiul bazat pe rețea* (RBR) este un concept specific erei informaționale ce își are originile în schimbările fundamentale ale societății occidentale contemporane, în special în domeniile economic, tehnologic și informațional,





precum: variația în centrul platformei bazată pe rețea (rețeaua centrală) de tipul C4, diferența dintre viziunea (acțiunea) independentă și cea specifică unui sistem dinamic complex care se adaptează fără întrerupere și, nu în ultimul rând, importanța din ce în ce mai mare a opțiunilor strategice pentru adaptare și chiar pentru supraviețuire în astfel de sisteme schimbătoare<sup>17</sup>. RBR este un război modern, în care se folosesc sistemele C4I2SR organizate într-o rețea centrală, o rețea a senzorilor și o rețea a platformelor de luptă, ce folosesc tehnologia informației, sisteme performante de armamente și capacități tehnice deosebite. Despre acest tip de război s-a scris mult, așteptările fiind ca RBR să schimbe caracterul și natura războiului, determinând războiul convențional să devină caduc<sup>18</sup>.

*Războiul terorist* urmărește, prin violență extremă și surprinzătoare, crearea unei situații internaționale sau regionale tensionate, caracterizată prin teroare, spaimă și confuzie<sup>19</sup>. Evenimentele ultimilor ani au arătat că principalul scop politic al unui astfel de război este lovirea lumii civilizate pentru a o eroda sau a o distruge în numele unor idealuri extremiste, iar acțiunile militare întreprinse produc pierderi în rândul populației civile și al instituțiilor politice, sociale și culturale. Războiul terorist, în mod evident, nu se conformează normelor dreptului internațional umanitar, preponderente fiind strategiile, tehnicile și mijloacele neconvenționale.

*Războiul împotriva terorismului* s-a născut din dorința de a eradica fenomenul terorist ca urmare a atacurilor teroriste împotriva SUA din 11 septembrie 2001 și nu se referă la operațiile și campaniile antiteroriste purtate de Rusia sau India. Acest tip de război a mai fost denumit și al Treilea Război Mondial, al Patrulea Război Mondial (considerând că Războiul Rece a fost cel de-al treilea), Războiul Îndelungat, Războiul Global împotriva Terorismului, Războiul împotriva Al-Quaeda etc. Răspunsul american la atacurile din 11 septembrie a fost multidimensional și a cuprins atât dimensiunea convențională a războiului, cât și pe cea neconvențională: apărarea instituțiilor și obiectivelor strategice prin mijloace militare; distrugerea rețelelor, infrastructurilor și bazelor organizațiilor teroriste.

*Războiul informațional* se referă la impunerea voinței politice prin crearea unui sistem informațional impenetrabil, activ, ofensiv în măsură să asigure dominanța informațională continuă<sup>20</sup> și implică strângerea de informații tactice, asigurarea validității informațiilor, folosirea propagandei și a dezinformării pentru

<sup>17</sup> Mihai Popescu, Valentin Arsenie, Gheorgh Văduva, *Arta militară de-a lungul mileniilor. Volumul 2*, Centrul Tehnic-Editorial al Armatei, București, 2004, pp. 301-302.

<sup>18</sup> Senenko Christopher M., *Network Centric Warfare and the Principles of War*, Joint Forces Staff College, Joint Advanced Warfighting School, Norfolk, 2007, <http://www.dtic.mil/dtic/tr/fulltext/u2/a468857.pdf>.

<sup>19</sup> Duțu Petre; Gheorghe Văduva, *op. cit.*, 2004, p. 15.

<sup>20</sup> *Ibidem*.



a demoraliza sau a manipula inamicul și publicul, subminarea calității informațiilor părții adverse și împiedicarea culegerii informațiilor de către aceasta. Se pare că războiul informațional depășește granița dintre convențional și neconvențional prin aceea că trupele, tancurile, avioanele, submarinele, rachetele și alte armamente convenționale sunt înlocuite cu coduri digitale binare și duc la numerizarea câmpului de luptă. În literatura americană se mai vorbește și despre războiul electronic și războiul cibernetic.

*Războiul hibrid* reprezintă exemplul cel mai elocvent pentru imposibilitatea delimitării clare a dimensiunii convenționale a acțiunii militare de cea neconvențională: îmbină războiul convențional, cu cel neregulat și cu războiul cibernetic. Mai mult, războiul hibrid este o combinație între războiul simetric și cel asimetric, în care forțele duc operații militare convenționale împotriva forțelor și a țintelor inamice și, în același timp, încearcă să obțină controlul populației indigene din zona de conflict, prin securizarea și stabilizarea acesteia (operații de stabilizare)<sup>21</sup>. Așadar, acest tip de război face trecerea și către acțiunile militare altele decât războiul, acele operații de pace enunțate anterior.

*Operațiile de pace sau acțiunile militare altele decât războiul* reprezintă răspunsul la crize al unor agenții și națiuni prin operații de contingentă limitate, ce implică toate instrumentele puterii naționale cu misiuni de reducere a conflictului, recurs la pace și modelarea mediului astfel încât să facă posibile reconcilierea și reconstrucția și să faciliteze tranziția către o guvernare legitimă<sup>22</sup>. Este evident că provocările cu care se confruntă unitățile militare în cadrul operațiilor de pace sunt diferite de cele din cadrul operațiilor militare convenționale.

Factorii ce diferențiază războiul convențional de acțiunile militare altele decât războiul includ principiile operaționale, lipsa unei direcții strategice, extinderea domeniului de aplicare, intelligence limitat, diversitate culturală și politică, actori multipli, expunere media, lipsa sau limitarea statului de drept, reguli de angajare constrictive, posibilitate de manifestare în medii austere, dominare prin operații mici și independente, nevoia de prezență vizibilă, desfășurare în zone urbanizate, nevoia de a integra unități de operații psihologice și afaceri civile, necesitatea unor negocieri extinse<sup>23</sup>. Intervențiile din ultimii ani au subliniat ineficiența sub anumite aspecte a acestor operații rezultată din aplicarea greșită a principiilor operaționale sau din înțelegerea neadecvată a caracteristicilor mediilor

<sup>21</sup> McCuen John J., *Hybrid Wars*, în „Military Review”, March-Aprilie 2008, Pittsburgh, p. 108.

<sup>22</sup> *Peace operations*, în „Joint Publication 1-02. Department of Defense Dictionary of Military and Associated Terms”, 8 November 2010 (as amended through 15 August 2012), p. 239.

<sup>23</sup> Hardesty Michael J.; Elli, Jason D., *Trening for Peace Operations. The U.S. Army Adapts to the Post-Cold War World*, United States Institute for Peace, Washington, <http://www.usip.org/files/resources/pwks12.pdf>, p. 5.



în care au fost desfășurate operațiile trecute, dar și a motivelor succesului de care s-au bucurat tacticile inovatoare folosite.

Cele mai semnificative diferențe între acțiunile militare convenționale și operațiile de pace apar în ceea ce privește principiile ce le guvernează. Spre deosebire de primele, unde scopul strategic constă în înfrângerea adversarului și îndeplinirea unor obiective strategice naționale sau de alianță, în operațiile de pace se urmărește fie soluționarea situațiilor de criză fără a se mai ajunge la război, fie restaurarea păcii sau impunerea termenilor definiți prin mandat cu păstrarea caracterului imparțial al operației, fie sprijinirea populației aflate în dificultate în urma unor războaie, conflicte, crize și dezastre. Obiectivul, ofensiva, masa, manevra, unitatea de comandă, economia de forțe, securitatea, surpriza și simplitatea rămân principiile dominante pentru acțiunile militare convenționale, însă, în opinia anumitor specialiști, pe măsură ce caracteristicile mediului internațional de securitate s-au modificat, unele dintre aceste principii au devenit preponderente în noile tipuri de acțiuni militare altele decât războiul: unitatea de efort, restricționarea, perseverența și legitimitatea<sup>24</sup>. Unitatea de efort se referă la necesitatea coordonării atât la nivel multinațional a forțelor, cât și la nivelul cooperării cu diverse structuri nonguvernamentale. Principiul restricției este, de asemenea, deosebit de important pentru operațiile de pace deoarece, spre deosebire de acțiunile militare convenționale al căror succes este favorizat de folosirea copleșitoare a forței, în acest caz lipsa restricționărilor în ceea ce privește folosirea forțelor poate avea efecte adverse. Perseverența este un principiu-cheie în acțiunile militare altele decât războiul din cauza termenului lung de desfășurare a acestora, unii analiști considerând că este nevoie chiar și de douăzeci de ani pentru a putea furniza schimbarea socială necesară evitării conflictului<sup>25</sup>. În fine, legitimitatea este înțeleasă ca o condiție necesară pentru ca prezența forței și operațiile executate de către aceasta să fie percepute ca îndreptățite, având autoritatea de a folosi mijloacele adecvate pentru realizarea scopurilor stabilite prin convenții recunoscute de părți.

Din cele prezentate mai sus se observă că dihotomia dintre convențional și neconvențional în cadrul acțiunilor militare este forțată, cel puțin în termeni teoretici absoluți, deoarece, în prezent, aceste două dimensiuni sunt coexistente în cadrul aceleiași acțiuni, iar îmbinarea lor poate asigura succesul acesteia. De asemenea, este evident că, atunci când facem referire la acțiuni militare neconvenționale, înțelesul atribuit lor este cu mult mai cuprinzător decât simpla plasare în antiteză cu caracteristicile războiului convențional, fiind necesar și recursul detaliat la principiile dreptului internațional umanitar, drept cadru de bază

---

<sup>24</sup> *Idem*, p. 6.

<sup>25</sup> *Idem*, p. 7.



în dezbaterile referitoare la acțiunile militare. Așadar, se poate afirma că, exceptând războiul convențional, niciunul dintre tipurile de acțiuni militare prezentate mai sus nu este exclusiv convențional sau exclusiv neconvențional, ci toate includ caracteristici ale ambelor dimensiuni.

În concluzie, în timp ce multe țări au investit masiv, în ultimii ani, în modernizarea forțelor convenționale, posibilitatea declanșării unui conflict de tipul războiului convențional a scăzut semnificativ. Cu toate acestea, investițiile respective au fost folosite pentru susținerea unui număr din ce în ce mai mare de acțiuni militare cu o preponderență dimensiune neconvențională deoarece, după cum am afirmat anterior, conflictele contemporane nu pot fi încadrate exclusiv într-una sau cealaltă dintre dimensiunile analizate.

Natura războiului a fost modificată treptat de factori ce pot fi subsumați globalizării și, deși lupta armată a rămas principala formă organizată de practicare a violenței, în prezent, cel puțin în cazul forțelor armate naționale și coalițiilor internaționale, se urmărește evitarea victimelor și distrugerilor inutile. Principiile clasice ale războiului nu s-au schimbat radical, ci au căpătat noi valențe, noi completări ce ilustrează fizionomia și natura conflictelor contemporane: legitimitate, cunoaștere, psihologie, mobilizare, obiectiv, perseverență, unitate de efort, securitate și inducere în eroare, economie de forțe, inițiativă, imprevizibilitate, ofensivă, flexibilitate, adaptabilitate, mobilitate, manevră, concentrare și dispersie, surpriză, simplitate și viteză. Pe lângă aceste transformări de substanță, au fost declanșate și transformări de formă mai ales în sfera tehnologiilor militare, nicio forță armată nepermițându-și să fie statică din punct de vedere al naturii sale și al capacităților. Toate aceste adaptări și transformări au ca finalitate acțiunile militare desfășurate într-un spațiu de luptă fluid, multidimensional, ce înglobează atât elemente convenționale, cât și elemente neconvenționale.



## BIBLIOGRAFIE

CAMPBELL Kurt M., *Globalization's First War?*, în „The Washington Quarterly”, Winter 2002.

CLAWSEWITZ von Carl, *On War*, Princeton University Press, Reprint Edition, New Jersey, 1989.

*Glosar de termeni și expresii privind angajarea operațională a forțelor*, Editura AISM, București, 2002.



- DUȚU Petre, VĂDUVA Gheorghe, *Dinamica scopurilor în acțiunile militare*, Editura UNAp, București, 2004.
- Război clasic (convențional)*, în „Dicționar de termeni militari”, Ministerul Apărării Naționale, f.a., <http://www.mapn.ro/smg/cdiu/DICTIONAR%20DE%20TERMENI%20MILITARI.doc>
- Conventional warfare*, în „The Free Dictionary”, <http://encyclopedia.thefreedictionary.com/conventional+warfare>.
- Război special (neconvențional)*, în „Dicționar de termeni militari”, Ministerul Apărării Naționale, f.a., <http://www.mapn.ro/smg/cdiu/DICTIONAR%20DE%20TERMENI%20MILITARI.doc>
- Unconventional warfare*, în „Joint Publication 1-02. Department of Defense Dictionary of Military and Associated Terms”, 8 November 2010 (as amended through 15 August 2012).
- Irregular warfare*, în „Joint Publication 1-02. Department of Defense Dictionary of Military and Associated Terms”, 8 November 2010 (as amended through 15 August 2012).
- DIXIT K. C., *Sub-Conventional Warfare Requirements, Impact and Way Ahead*, în „Journal of Defence Studies” Vol. 4, Nr. 1, 2010.
- ELEK Deborah E., *Unconventional Warfare and the Principles of War*, în „Small Wars Journal”, Small Wars Foundation, <http://smallwarsjournal.com/documents/elek.pdf>.
- FRUNZETI Teodor, *Arta militară contemporană*, în „Revista de științe militare”, nr. 1(18), An X, 2010, Editată de Secția de Științe Militare a Academiei Oamenilor de Știință din România, București, 2010.
- FRUNZETI Teodor, *Abordarea cuprinzătoare în gestionarea crizelor*, în „Impact Strategic”, nr. 3(44)/2012, Editura Universității Naționale de Apărare „Carol I”, București, 2012.
- FRUNZETI Teodor și HANGANU Marius, *Noile paradigme ale luptei armate și influența lor asupra pregătirii forțelor militare*, în „Impact Strategic”, nr. 4(41)/2011, Editura Universității Naționale de Apărare „Carol I”, București, 2011.
- DRAGOMAN Ion, *Regimul juridic al mijloacelor și metodelor război interzise*, Documentare/studii Centrul de Drept Internațional Umanitar, <http://www.mapn.ro/smg/cdiu/prof.%20dragoman.doc>.



POPESCU Mihail, ARSENIE Valentin, VĂDUVA Gheorghe, *Arta militară de-a lungul mileniilor. Volumul 2*, Centrul Tehnic-Editorial al Armatei, București, 2004.

SENEKCO Christopher M., *Network Centric Warfare and the Principles of War*, Joint Forces Staff College, Joint Advanced Warfighting School, Norfolk, 2007, <http://www.dtic.mil/dtic/tr/fulltext/u2/a468857.pdf>.

McCUEN, John J., *Hybrid Wars*, în „Military Review”, March-Aprilie 2008, Pittsburgh.

*Peace operations*, în „Joint Publication 1-02. Department of Defense Dictionary of Military and Associated Terms”, 8 November 2010 (as amended through 15 August 2012).

HARDESTY Michael J.; ELLIS Jason D., *Training for Peace Operations. The U.S. Army Adapts to the Post-Cold War World*, United States Institute for Peace, Washington, <http://www.usip.org/files/resources/pwks12.pdf>.

<http://www.india-defence.com/reports/2803>, 2007.

